

0 3 cm

2 pav. Dovydo žvaigždė. R. Jonaičio nuotr.

Fig. 2. A star of David.

0 5 cm

3 pav. Durų iškaba. R. Jonaičio nuotr.

Fig. 3. A door sign.

The investigation at Maironio St. 19

In October – December 2014, an excavation was conducted on the plot at Maironio St. 19 in Vilnius with OGVY, UAB continuing the preparatory work in adapting the former Savičius hospital complex (Bokšto St. 6) for residential and office space, an underground carpark, and a recreational area. The entrance to the underground carpark is foreseen to be created on the Maironio street side. For this purpose an excavation (one trench, 108 m^2) was conducted at the future entrance site, the slope between the E edge of the plot at Bokšto St. 6 and present-day Maironio street.

During it, the earliest recorded cultural layer dated to the turn of the 20th century. But earlier 16th–19th-century finds were also discovered (Figs. 2, 3). In the W part of the trench abundant fragments of former masonry structures were recorded (Fig. 1). These walls, dating to the mid-18th century (after the 1748 fire), consist of fragments of the former masonry building's E and W walls, a suspected staircase, and a foundation fragment from a tower or similar building. A sewer channel (collector), fragments of which have survived all the way across the plot at Bokšto St. 6, was recorded running obliquely to these walls. The collector dates to the mid-18th century and has been recorded in later reconstructions.

Laurynas Kurila

Žvalgomieji tyrimai S. Konarskio gatvėje 4B

2014 m. Vilniaus senamiesčio (UK 16073) apsaugos zonos teritorijoje, sklype S. Konarskio g. 4B, atlikti žvalgomieji tyrimai 35 m ilgio dujų įvado trasos vietoje (11 m ilgio jos atkarpa tiesta uždaru būdu). Sklypas yra Vilniaus istorinio Naujamiesčio priemiesčio V pakraštyje. Apie seniau jame stovėjusius pastatus duomenų nėra, XIX–XX a. sandūros kariniame topografiniame žemėlapyje sklype ar netoli jo yra pažymėtas garo varikliu varomas malūnas (rusiškai *Пар Мук – Паровая мукомольная мельница*). Artimiausioje sklypo aplinkoje archeologiniai tyrimai iki šiol nevykdyti.

Žvalgomųjų tyrimų metu ištirti du 1x1 m dydžio šurfai. Juose fiksuoti permaišyti ar supiltiniai sluoksniai. Šurfe 1 65 cm gylyje atidengtas išlietas betonas. Abiejuose šurfuose aptikta pavienių XIX–XX a. pradžiai būdingų radinių, gyvulių kaulų. Todėl nutarta kasant vamzdžio stūmimo prieduobes ir tranšėjas atlikti žvalgymus.

Žvalgyta kasant dvi 2,5x1 ir 3x1,5 m dydžio prieduobes bei 14,5 ir 3,5 m ilgio tranšėjas

(bendras plotas – apie 23,5 m^2). Jose iki 0,7–1,2 m gylio fiksuoti įvairios struktūros maišyti ir supilti sluoksniai. Giliau atidengti 50–70 cm storio sluoksniai su griuvenomis, XIX–XX a. pradžiai būdingais radiniais, gyvulių kaulais. Keliose vietose jie suardyti XX a. ar XXI a. pradžioje tiesiant įvairias komunikacijas, statant gretimus gyvenamuosius namus. ***Prieduobėje 1*** ir ***tranšėjoje 1*** atidengtas betono sluoksnis, anksčiau užfiksuotas šurfe 1. Paaiškėjo, jog tai greičiausiai yra betonuota lauko aikštelė, išlieta XX a. pradžioje ar I pusėje. Jos skersmuo tranšėjoje – 4,7 m. Giliau fiksuotas apie 2,2 m pločio ir iki 2,2 m gylio siekiantis įkasimas – šiukšlių duobė (?), kurioje aptikta daugiausia radinių. Nors tyrimų metu nerasta pastatų liekanų (pamatų), aptiktos plytų, čerpių, koklių duženos liudija sklype stovėjus mūrinius pastatus.

Aptikti radiniai – tai fabrikinės gamybos koklių, plytų ir čerpių duženos, glazūruotos ir neglazūruotos buitinės keramikos (1:2 pav.), fajansinių lėkščių, stiklinių butelių ir kitokių indų šukės, metaliniai dirbiniai. Iš įdomesnių, sluoksnio formavimosi laiką leidžiančių patikslinti radinių paminėtinas fajansinės lėkštės dugnelio fragmentas su įrašu „FREUDENRE[ICH]“. Tai 1842 m. Kolo mieste Lenkijoje Józefo Freudenreicho įkurto fajanso ir majolikos fabriko gaminys. Kitas radinys, brėžiantis apatinę chronologinę ribą, yra Vilniaus „Šopeno“ alaus butelio fragmentas. Šis fabrikas įkurtas 1869 m. Taip pat rasti du sveiki skaidraus stiklo degtinės (?) buteliai ir rudo stiklo butelis su įrašu „Lucca“ (1:1 pav.). Pastarasis greičiausiai yra vyno iš Lukos miesto Toskanoje, Italijoje, butelis. Dar vienas įdomesnis radinys – vario lydinio plokštelė apkalas su įrašu „B.1.Г.“ (1:3 pav.) – „Виленская 1 гимназия“ (Vilniaus pirmoji gimnazija) trumpinys. Ši berniukų gimnazija veikė Vilniaus universiteto patalpose nuo 1803 m. Tokius apka-

1 pav. Tyrimų metu aptikti radiniai: 1 – vyno butelis su įrašu „Lucca“; 2 – ąsočio dugnelis; 3 – vario lydinio apkalas su įrašu „B.1.Г.“. L. Kurilos nuotr.

Fig. 1. Finds discovered during the evaluation: 1 – a wine bottle with the inscription 'Lucca'; 2 – a pitcher base; 3 – a copper alloy decoration with the inscription 'B.1.Г.'

lus gimnazistai nešiodavo ant kepurių, o gimnaziją baigę absolventai pagal tradiciją juos nusiplėšdavo ir mesdavo į nuotekų griovį. Įdomus faktas – 1892 m. gegužės 8 d. visiems gimnazistams organizuotas žygis miesto gatvėmis į Zakreto mišką (žr. *http://brama.brestregion.com/nomer24/artic16.shtml*), t. y. dabartinį Vingio parką, esantį netoli tirto sklypo. Galbūt apkalas buvo pamestas būtent šio žygio metu?

Taigi kultūrinis sluoksnis S. Konarskio g. 4B datuotinas XIX a. II puse – XX a. pradžia, nors kai kurie radiniai gali būti ir ankstesni – XIX a. I pusės. Kadangi apie tirtą sklypą ir jo aplinką turima labai mažai istorinės medžiagos, tyrimai suteikė naujų duomenų apie šią Vilniaus Naujamiesčio dalį.

The field evaluation at S. Konarskio St. 4B

In 2014, an evaluation was conducted at the site of a gas service line route on the plot at S. Konarskio St. 4B in the Vilnius old town protection zone. Two 1x1 m test pits were excavated and about 23.5 m^2 monitored during earthwork. Mixed and fill layers were recorded to a depth of 0.7–1.2 m. Below this, 50–70 cm thick layers with rubble, finds characteristic of the 19th – early 20th century (mass produced stove tiles, brick and roof tile fragments, sherds of household pottery and faience plates, glass bottle shards, fragments of other vessels, and metal artefacts), and animal bones were unearthed (Fig. 1). A roughly 2.2 m wide and up to 2.2 m deep hole/ rubbish pit ?, which contained most of the finds, was recorded. Several more precisely datable finds allow the time the rubbish was created to be defined as the second half of the 19th – early 20th century.

Linas Kvizikevičius,
Diana Antropikaitė

Tyrimai Bazilijonų gatvėje 3

2014 m. Vilniuje, sklype Bazilijonų g. 3, naujų tinklų įrengimo vietose vykdyti detalieji ir žvalgomieji tyrimai bei žvalgymai. Tyrimų vieta yra istoriniame Vilniaus Aušros vartų priemiestyje, apgyvendintame gana vėlai. Tik XVII a. pastačius Šv. Nikodemo bažnyčią priemiestyje suintensyvėjo urbanistinis procesas. Apariamo sklypo vieta ribojosi su esamo griovio ir už jo buvusios gynybinės sienos linija. Anot kartografinių duomenų, XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje nugriovus gynybinę sieną ir užpylus griovį, į P nuo šių įtvirtinimų esanti erdvė buvo užstatyta pastatais, suformuotos dabartinės Bazilijonų ir Aušros Vartų gatvės. XIX a. pradžios plane sklypo Š dalyje vaizduojami mediniai pastatai, orientuoti galais į gatvę. Tačiau dar iki XIX a. vidurio situacija sklype ir jo aplinkoje pasikeitė. Ištiesinta Bazilijonų gatvė ėjo lygiagrečiai su buvusia gynybine siena. Vietoj medinių statinių sklype ir jo aplinkoje iškilo naujas mūrinis stačiakampis pastatas, orientuotas išilgai gatvės. Už jo į P pastatyti dar du mūriniai L formos pastatai, susidarė vidinis kiemas.

XIX a. II pusėje – XX a. pradžioje aptariamo sklypo Š dalyje bei dabartiniame skvere į P nuo Bazilijonų gatvės iškilo išilgai gatvės orientuotas mūrinis 3 aukštų pastatas. Jis nugriautas po II Pasaulinio karo, o jo vietoje suformuotas skveras.

Bazilijonų g. 3 sklypo aplinkoje tyrimai vykdyti nuo XX a. 9 dešimtmečio. 1982 m. prie Bazilijonų g. namo 3 tyrimų metu fiksuoti gynybinės sienos link nuolaidėjantys sluoksniai. Čia taip pat stebėti supiltiniai sluoksniai. Apatiniai sluoksniai uždurpėję (datavimas neaiškus), o aukščiau fiksuotas sluoksnis su XVI–XVII a. keramika (Gendrėnas G., 1983 m. *LIIR,* f. 1, b. 1017). Sklypo Š dalyje (2014 m. tirtos vietos aplinkoje) 1981 m. aptiktos XIX a. pastato liekanos. Jų sienų viršus buvo 15–20 cm gylyje nuo paviršiaus. 1,5–2 m storio užpylimai, žemiau jų buvę natūraliai susiformavę XIV–XVII a. paviršiai (Tebelškis P., 1981 m. *LIIR,* f. 1, b. 849). 2012 m. sklypo P dalyje, už esamų pastatų žvalgomųjų tyrimų metu aptiktas 0,7–1,1 m storio kultūrinis sluoksnis, kurį sudarė XX a. piltinio pobūdžio horizontai (*ATL 2012 metais*, V., 2013, p. 674). 2014 m. šioje sklypo dalyje vykstant statyboms atlikti žvalgymai (S. Rutkovski). Jų metu vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta.